

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים

יצא לאור בתאריך:
ט"ז אדר ב' תשע"א

פרשה:

פרשת שמיני

כותרת:

"וואת הקב"ה ראית?"

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד

פרשת שמיני

”ואת הקב”ה ראית?”

ישנו סיפור על יהודי ניצול שואה בשם נפתלי לביא, שאחרי המלחמה כשהוא עלה לארץ ישראל, הוא הלך לבקר את האדמו”ר מגור, שגם הוא איבד בשואה את אשתו וילדיו.

הרבי מגור הזמין אותו לטיול לילי משותף ברחובות ירושלים, הם צעדו יחדיו בדממה שעה ארוכה, הרבי השכול ולצדו הנער בן התשע-עשרה היתום. לפתע עצר הרבי מגור ופנה לבחור ושאל אותו: ”האם ראית שם את הארובות?” ”כן” השיב הבחור, ושוב הם ממשיכים לצעוד בחושך בדממה. לפתע עוצר הרבי מגור מלכתו פעם נוספת ושוב שואל את הנער: ”ואת העשן גם ראית?” ”כן” הוא ענה, והטיול שלהם ממשיך בדממה. ואז לפתע שואל אותו הרבי מגור: ”ואת הקב”ה ראית?” כוונת השאלה היתה, האם בתוך כל התופת הזאת הוא הצליח לראות גם את הקב”ה.

ישנו סיפור מופלא שמופיע בתלמוד על משה רבינו ורבי עקיבא. משה רבינו אמנם חי כאלף וחמש-מאות שנה לפני תקופתו של רבי עקיבא, אך ישנו סיפור שמקשר ביניהם. הגמרא במסכת מנחות (כט, ב) מספרת שבשעה שמשה רבינו עלה להר סיני הוא ביקש מהקב”ה שיראה לו ”דור דור ודורשיו” (ויק”ר כו, ז) - הוא רצה שהקב”ה יראה לו את המנהיגים של הדורות הבאים, הוא רצה לראות את העתיד. מספרת הגמרא שהקב”ה הראה לו את דורו של רבי עקיבא.

משה רבינו מצא לפתע את עצמו בבית מדרשו של רבי עקיבא בשעה שהוא מלמד תורה לתלמידיו. הלך משה רבינו והתיישב בשורות האחוריות בבית המדרש, והקשיב לשיעור, אך לא הצליח להבין את הדברים שרבי עקיבא מלמד, "ולא היה יודע מה הן אומרים" - רמת השיעור היתה כל כך גבוהה עד ש"תשש כוחו" של משה רבינו והיתה לו חולשת הדעת.

ממשיכה הגמרא ומספרת שרבי עקיבא לימד פרט מסוים, והתלמידים שאלו אותו "רבי מנין לך", ורבי עקיבא השיב להם שזה "הלכה למשה מסיני" שכך מקובל ממשה רבינו. כשמשה רבינו - שישב בשורות האחוריות בבית המדרש - שמע את המילים האלו "נתיישרה דעתו", נחה דעתו, הוא נרגע.

שואל הרבי (בשיחת ש"פ שמיני תשכ"ו), הרי כל הסיפור הזה אינו מובן! הלא התורה מגדירה את מעלתו של משה רבינו במפורש באומרה ש"והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה" (במדבר יב, ג). ואם-כן איך מתאים לאדם עניו כמשה רבינו להפגע מהעובדה שיש מישהו שעולה עליו ברמת הלימוד, הרי אדרבה "יגדיל תורה ויאדיר"?

ויתרה מזו: גם סוף הסיפור אינו מובן, שדוקא כאשר משה שמע כיצד רבי עקיבא נותן לו קרדיט ופוסק שזוהי "הלכה למשה מסיני" או-אז הוא נרגע. להתנהגות כזאת מצפים מאנשים רגילים; בבית הכנסת למשל, אם אני שוכח להזכיר שם של מישהו חלילה, או שמהעיתון של בית הכנסת נשמט שם של מישהו בטעות, או שמאייתים את שמו בצורה לא נכונה - זה סוף העולם, וזה שגרתי ונורמלי. אבל ממשה רבינו אנו מצפים להתנהגות אחרת לחלוטין, אדם עניו לא מתאים לו להכנס ללחץ מדברים כאלו.

אך התשובה היא: למשה היתה חולשת הדעת בבית מדרשו של רבי עקיבא בגלל דבר אחר לגמרי. משה רבינו ראה בעיניו גאון גדול שמצליח להסביר את הכל על-פי שכל ומצליח להוכיח את הכל באמצעות ראיות שכליות חזקות. כל הלכות התורה הוסברו על-ידי רבי עקיבא בהגיון ברזל ובצורה משכנעת ומנומקת היטב.

את התופעה הזאת משה רבינו לא אהב. משה ידע שהסוד של קיום התורה נעוץ באמירה של "נעשה ונשמע" - לבצע רק בגלל שכך אמר הקב"ה. למה? ככה! משה ידע שבסופו של דבר אדם עשוי לגלות הלכה פלונית שאותה אי אפשר להסביר בהגיון שכלי, ולשם כך צריך את היסוד של קבלת עול. גם בחיים מתרחשים מאורעות מסויימים שאין להם שום הסבר הגיוני, גם לא בהגיון של התורה.

ולכן כאשר הוא הבחין באדם שמבסס את הכל על הגיון ונימוקים שכליים - לפתע "חלשה דעתו", הוא ידע שהדרך הזאת לא יכולה להחזיק מעמד, לכן הוא נבהל. אבל ברגע שלמדו סוגיא פלונית שלא היתה לה ביאור שכלי, ורבי עקיבא ענה ללא היסוס שזהו "הלכה למשה מסיני" - או-אז הוא ראה כיצד מאחורי כל ההיגיון הזה יש יסוד מוצק של קבלת עול, ואז נתיישה דעתו.

השבוע בפרשת שמיני אנו קוראים אלו חיות טהורות ומותרות באכילה ואלו חיות אינן מותרות לאכילה. אנחנו קוראים על כל הנושא של כשרות. גם בנושא הזה במשך הדורות אנשים ניסו להעניק הסברים וביאורים שכליים מדוע צריך לשמור כשרות.

הבעיה היא שאם אתה שומר כשרות בגלל סיבה הגיונית מסוימת, הרי ברגע שהסיבה שוב אינה קיימת יותר - ההיגיון אומר שאין צורך יותר לשמור כשרות. אבל יהודי שיש לו קבלת עול, יהודי של "נעשה ונשמע", יודע היטב שלא משנה מהי הסיבה לכך, או האם יש סיבה בכלל - הוא שומר כשרות כי כך ציוה הקב"ה ודי לו בזה.

והיסוד הזה נכון לא רק לגבי קיום מצוות התורה, אלא עוד יותר מזה בקשר למאורעות החיים באופן כללי. כדי לעבור את השואה ולראות שם את הקב"ה - הדבר אפשרי רק באמצעות קבלת עול. אנשים שניסו "להבין" את כל מעשיו של הקב"ה על-פי הגיון שכלי, לא הצליחו להחזיק מעמד, הם לא הצליחו לשרוד את השואה כיהודים מאמינים.

דוקא אותם אנשים שפיתחו בקרבם את התנועה של קבלת עול, "כך ולא אחרת", ולא משנה מה הם ראו בפועל מול עיניהם, הם אלו שהצליחו לעבור את השואה ולהשאר יהודים מאמינים בכל מאודם.

שאלו פעם את אלי ויזל, האם אחרי כל מה שהוא עבר וחווה במשך תקופת השואה, האם הוא נותר עדיין אדם מאמין. הוא ענה: "אחרי כל מה שעברתי כיצד אפשר לא להאמין?" - כל ניצול שואה שראה את המוות מול עיניו כל כך הרבה פעמים, ראה גם את הקב"ה בכל פעם שהוא ניצל. ואם הוא ניצל - כיצד אפשר שלא להאמין

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד